

Jord- och skogsbruksutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakning, 89 § i jaktlagen och 99 och 108 § i lagen om fiske

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakning, 89 § i jaktlagen och 99 och 108 § i lagen om fiske (RP 34/2024 rd): Ärendet har remitterats till jord- och skogsbruksutskottet för betänkande och till grundlagsutskottet för utlåtande.

Utlåtande

Utlåtande har lämnats av

- grundlagsutskottet GrUU 21/2024 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Teemu Nikula, jord- och skogsbruksministeriet
- specialsakkunnig Jurkka Jämsä, justitieministeriet
- polisinspektör Tuomo Korhonen, Polisstyrelsen
- chef för jakt- och fiskeövervakningen Henri Pelkonen, Forststyrelsen
- chef för offentliga förvaltningsuppgifter Sauli Härkönen, Finlands viltcentral
- organisationschef Teemu Simenius, Finlands Jägarförbund
- djurskyddsexpert Tommi Lapio, Djurskyddet Finland rf
- fältchef Timo Leskinen, Centraförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- ordförande Hanna Halmeenpää, Finlands naturskyddsförbund rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- inrikesministeriet
- sametinget
- Svenska Lantbruksproducenternas Centraförbund SLC rf.

Inget yttrande av

- Finlands Yrkesfiskarförbund FYFF rf
- Finlands Fritidsfiskares Centralorganisation rf.

Betänkande JsUB 9/2024 rd

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakning, jaktlagen och lagen om fiske ändras.

Till lagen om Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakning fogas bestämmelser om jakt- och fiskeövervakares rätt att ge befallningar och om befogenheter som gäller tryggheten av förundersökning. Dessutom föreslås det att tredska mot jakt- och fiskeövervakare ska bli straffbart. I lagen görs också vissa tekniska ändringar.

Bestämmelserna i jaktlagen och i lagen om fiske ändras så att tillsynsmyndigheterna får mer omfattande rätt att kontrollera att en persons byte, fångst och fångstredskap överensstämmer med gällande bestämmelser och föreskrifter.

Syftet med propositionen är att effektivisera Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakning och särskilt efterlevnaden av lagstiftningen om jakt och fiske.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 juli 2024.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Regeringen föreslår ändringar i lagen om Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakning (nedan lagen om jakt- och fiskeövervakning). Enligt den föreslagna lagen ska en jakt- och fiskeövervakare ha rätt att i samband med gripandet av en brottsmisstänkt omhänderta ett föremål för beslag eller för genomsökning av utrustning i enlighet med tvångsmedelslagen, om saken inte tål uppskov. Jakt- och fiskeövervakaren föreslås också få rätt att förbjuda tillträde till ett bestämt område, förbjuda tillträde i närheten av ett visst utredningsobjekt, förbjuda att ett föremål flyttas eller utfärda förbud mot att vidta någon annan motsvarande åtgärd, om det behövs för att trygga förundersökningen. Det föreslås att jakt- och fiskeövervakaren i enskilda fall ska ha rätt att ge befallningar och utfärda förbud som är förpliktande för var och en och som behövs för jakt- och fiskeövervakningsuppdraget i samband med utövandet av de befogenheter som föreskrivs i lagen. I anslutning till detta föreslås det att underlåtenhet att iaktta en befallning eller ett förbud ska kriminaliseras som tredska. Det föreslås att tillsynsmyndighetens gransknings- och inspektionsrätt enligt lagen om fiske utvidgas så att myndigheten under vissa förutsättningar får rätt att granska fångst och fångstredskap som finns i en persons medhavda saker. Jaktlagen föreslås få en motsvarande bestämmelse. Sammantaget anser utskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslagen med ändringar.

Syftet med jakt- och fiskeövervakningen är enligt lagen om jakt- och fiskeövervakning att främja och övervaka att de av statens områden som är i Forststyrelsens besittning används lagenligt och att förebygga och, i den omfattning det ingår i jakt- och fiskeövervakningen, utreda brott i anslutning till detta. Jakt- och fiskeövervakningens verksamhetsområde omfattar de statliga land- och vattenområdena, med de undantag som anges i 11 § i lagen om jakt- och fiskeövervakning. Med jakt- och fiskeövervakning avses bland annat tillsyn över efterlevnaden av bestämmelserna om jakt, fiske, naturskydd och behandling av vilda djur. Lagen innehåller bestämmelser om en rad

Betänkande JsUB 9/2024 rd

befogenheter som jakt- och fiskeövervakarna behöver i sitt uppdrag. Till befogenheterna hör bland annat rätten att utreda en persons identitet, utföra en säkerhetsvisitation, under vissa förutsättningar gripa en person och i undantagsfall använda maktmedel, göra en summarisk förundersökning samt förelägga en ordningsbot och utfärda ett straffyrkande. I de yttranden som utskottet fått har det ansetts viktigt att trygga jaktövervakningens verksamhetsmöjligheter, framför allt tillräckliga befogenheter och resurser. Forststyrelsens enhet för offentliga förvaltningsuppgifter har tretton jakt- och fiskeövervakare som är anställda i tjänsteförhållande. Behörighetsvillkoren är grundexamen för polis och förtrogenhet med jakt- och fiskeövervakning. Dessutom ska den som blir utnämnd vara oförvitlig.

Propositionens syften

Ett av de viktigaste syftena med lagförslaget är att effektivisera tillsynen över efterlevnaden av lagstiftningen och tillstånden för statliga områden samt utredningen av brott som gäller naturresurser. Enligt 4 § 2 mom. i lagen om jakt- och fiskeövervakning ska jakt- och fiskeövervakningen utföras genom råd, uppmaningar och befallningar. Hittills har det dock inte föreskrivits närmare om befallningsrätten, men nu innehåller förslaget om ändring av lagen om jakt- och fiskeövervakning bestämmelser om detta. I syfte att trygga förundersökningar föreslås nu bestämmelser om jakt- och fiskeövervakarens rätt att förbjuda tillträde till ett bestämt område, förbjuda tillträde i närheten av ett visst utredningsobjekt, förbjuda att ett föremål flyttas eller utfärda förbud mot att vidta någon annan motsvarande åtgärd. Tredska mot tjänsteman är enligt strafflagen straffbart endast mot polisman, gränsbevakningsman och tullman. I propositionen föreslås en bestämmelse om straffbarhet för underlåtenhet att iakttäja jakt- och fiskeövervakarens befallning eller förbud.

I de yttranden som utskottet fått ses bestämmelserna om jakt- och fiskeövervakarens befallningsrätt och straffbarheten för tredska som behövliga. Den föreslagna bestämmelsen effektiviserar jakt- och fiskeövervakarnas arbete särskilt då de utför övervakning i avlägsna områden där det inte nödvändigtvis finns handräckning att tillgå. Med beaktande av jakt- och fiskeövervakarens uppgifter och befogenheter att genomföra dessa uppgifter har det setts som en klar brist att det saknats en lämplig straffbestämmelse för tredska. I likhet med dem som yttrat sig anser utskottet att regleringen behövs, men betonar samtidigt en noggrann definition av befogenheterna och skyldigheten att motivera befogenheterna med omständigheter som hänför sig till jakt- och fiskeövervakningens karaktär. Utskottet lyfter fram att propositionsmotiven är kortfattade i fråga om de nya befogenheter som föreslås för jakt- och fiskeövervakare. Grundlagsutskottet har likaså fäst avseende vid detta i sitt utlåtande (GrUU 21/2024 rd).

I propositionen föreslås bestämmelser om omhändertagande av föremål. Enligt propositionen kan man till exempel vid jaktbrott använda olika tekniska hjälpmedel, såsom hundpejl, gps-anordningar och viltkameror. Utan den information som de innehåller och som är väsentlig för förundersökningen kan det vara svårt att få bevis på brott. Information av den typen är enkel att förstöra och därför kan det vara motiverat att utrustningen omhändertas kortvarigt för att trygga förundersökningen. Därför föreslås det att en jakt- och fiskeövervakare i samband med gripandet av en brottsmisstänkt har rätt att omhänderta ett föremål för beslag i enlighet med 7 kap. i tvångsmedelslagen eller för genomsökning av utrustning i enlighet med 8 kap. i den lagen, om saken inte tål uppskov.

Betänkande JsUB 9/2024 rd

Enligt remissyttrandena har det i synnerhet vid grova naturresursbrott stor betydelse vilka första åtgärder myndighetspersonerna vidtar på platsen för händelsen för att förundersökningen ska lyckas och bevis kunna inhämtas. Vid utredning av jaktbrott stöder sig bevisningen vanligtvis på sådana uppgifter om var misstänkta, hundar eller fordon rört sig som fås vid genomsökning av utrustning. Också meddelanden som gärningsmännen skickat varandra kan ha avgörande betydelse. Att en myndighet får omhänderta en teknisk anordning genast vid gripandet säkerställer genomsökningen av utrustning enligt tvångsmedelslagen. Genom jakt- och fiskeövervakarnas rätt att omhänderta föremål kan man försäkra sig om att den information som potentiellt kan fås som bevis på brott finns kvar i utrustningen ännu när genomsökningen av utrustningen pågår. Enligt utskottets uppfattning är befogenheten i sig nödvändig. Detsamma konstateras i remissyttrandena. Samtidigt fäster utskottet uppmärksamhet vid användningen av positioneringsappen Tracker vid jakt- och fiskeövervakningen. Enligt uppgifter till utskottet ses det inte som ändamålsenligt att använda appen vid jakt- och fiskeövervakning. I annat fall finns det risk för att jägarna i rädsla för att jakten avbryts inte nyttjar säkerhetsegenskaperna hos positioneringsappen. Utskottet anser det vara viktigt att rutinmässig övervakning som inte grundar sig på misstanke i så liten utsträckning som möjligt stör den lovliga jakten, i synnerhet pågående jakt.

I propositionen föreslås bestämmelser om tillsynsmyndigheternas rätt att granska en persons medhavda saker för att effektivisera jakt- och fiskeövervakningen. Rätten gäller om det finns skäl att misstänka att bestämmelserna eller föreskrifterna om jakt eller fiske har överträtts. Orsaken till granskningen kan grunda sig exempelvis på den granskades beteende eller berättelse eller på ett tips från en utomstående. Enligt yttrandena till utskottet effektiviseras möjligheterna att ingripa i missbruk vid jakt och fiske om tillsynsmyndighetens granskningsrätt också omfattar en persons medhavda saker. Kombinerat med granskningen av bytet och undersökningen av platsen för händelsen kan man bilda sig en så realistisk uppfattning som möjligt om händelserna. Rätten att granska saker möjliggör en effektivare övervakning av fångstkvoter och fångstbegränsningar, effektiviserar förebyggandet av naturresursbrott och främjar en hållbar användning av naturresurserna.

Sammantaget kommer de ändringar som föreslås i jakt- och fiskeövervakningsmyndigheternas befogenheter att effektivisera jakt- och fiskeövervakningen och förbättra verksamhetsförutsättningarna i synnerhet för Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakare. Enligt inkomna yttranden är de föreslagna ändringarna positiva och behövliga. En effektiv naturresurslagstiftning förutsätter lämpliga och tillräckliga befogenheter med tanke på samarbetet mellan myndigheterna. Utskottet ser det som angeläget att effektivisera tillsynen över efterlevnaden av jaktlagstiftningen och jaktlicenserna. Det ligger i de jägares intresse som följer lagen och fångstbegränsningarna att reglerna följs så att en hållbar jakt garanteras. Utskottet betonar att det som kallas tjuvjakt inte har något att göra med laglig och ansvarsfull jakt och att tjuvjakt inte är acceptabelt i någon som helst form.

Utskottet fäster uppmärksamhet vid 4 § i den gällande lagen om jakt- och fiskeövervakning, vars principer också styr användningen av de nya befogenheter som föreslås i propositionen. Jakt- och fiskeövervakningsuppdragen ska enligt bestämmelsen utföras sakligt, opartiskt och på ett sätt som främjar försonlighet. Ett uppdrag får inte medföra större skada eller olägenhet än vad som är nödvändigt för att övervakningen ska kunna utföras. Uppdraget ska vara motiverat i förhållande till hur viktig och brådskande övervakningen är samt till övriga omständigheter som inverkar på helhetsbedömningen av situationen. Jakt- och fiskeövervakaren ska dessutom i första hand ge-

Betänkande JsUB 9/2024 rd

nom råd, uppmaningar och befallningar försöka få den som är föremål för övervakningen att följa lagen. Jakt- och fiskeövervakaren kan avstå från en åtgärd, om den kan ha följder som är oskäligen med hänsyn till frågans betydelse och det resultat som eftersträvas.

Jakt- och fiskeövervakarens befallningar och kriminaliseringen av tredska

Grundlagsutskottet anser i sitt utlåtande att det finns godtagbara grunder för den föreslagna regleringen, delvis också med anknytning till de grundläggande miljö rättigheterna enligt 20 § i grundlagen. I utlåtandet granskas ändå de föreslagna bestämmelserna om jakt- och fiskeövervakarens befallningsrätt och kriminaliseringen av tredska. Utskottet förutsätter att regleringen preciseras för att rättsstatsprincipen och den straffrättsliga legalitetsprincipen ska uppfyllas. Enligt den föreslagna 4 a § ska en jakt- och fiskeövervakare som enligt den lagen eller någon annan lag utövar sina befogenheter ha rätt att för att genomföra jakt- och fiskeövervakningsuppdraget i enskilda fall ge befallningar och utfärda förbud som är förpliktande för var och en. I motiveringen till bestämmelsen konstateras det att det inte är möjligt att specificera enskilda situationer där bestämmelsen tillämpas, eftersom de är kopplade till jakt- och fiskeövervakarens omfattande uppgifter och befogenheter.

Enligt uppgifter till utskottet kan bestämmelsen preciseras på det sätt som grundlagsutskottet förutsätter med hänvisningar till bestämmelserna om jakt- och fiskeövervakarens befogenheter. Befallningsrätten kan emellertid inte på det sätt som föreslås i vissa yttranden kopplas till de befogenheter som föreskrivs för att trygga förundersökningen, eftersom jakt- och fiskeövervakaren också har till uppgift att övervaka sådana bestämmelser vars överträdelse inte leder till att förundersökning inleds och som är nödvändiga för att förhindra betydande skador. Som exempel på detta kan nämnas uppgörande av öppen eld i terräng på ett område som inte anvisats för ändamålet och där det finns betydande risk för skada. I nuläget kan en befallning som jakt- och fiskeövervakaren gett inom ramen för sin behörighet lämnas obeaktad och utförandet av övervakningsuppdraget kan försvåras genom passivitet eller undvikande på ett sätt som dock inte uppfyller rekvisitetet för våldsamt motstånd mot tjänsteman, motstånd mot tjänsteman eller hindrande av tjänsteman enligt 16 kap. i strafflagen. Problemet gäller alla uppgifter och befogenheter för jakt- och fiskeövervakare enligt 2 § i lagen om jakt- och fiskeövervakning. Utskottet föreslår nedan att bestämmelsen om jakt- och fiskeövervakarens befallningsrätt preciseras.

När det gäller straffbarheten för tredska har grundlagsutskottet fäst uppmärksamhet vid att regleringen ska vara exakt och noggrant avgränsad och ansett att propositionsmotiven är bristfälliga. Exempelvis i fråga om de gärningar som avses i den föreslagna 19 a § har det inte till alla delar lagts fram antingen allmänna grunder eller särskilt med jakt- och fiskeövervakningen förenade grunder för varför gärningarna ska kriminaliseras. Det finns praktiskt taget inget argument för att gärningar enligt 19 a § 4 punkten ska kriminaliseras. I bestämmelsen föreslås kriminalisering av obefogat tillkallande av jakt- och fiskeövervakare eller försvårande av jakt- och fiskeövervakarens verksamhet genom att lämna falska uppgifter.

Enligt inhämtad utredning motsvarar bestämmelsens innehåll och formulering bestämmelserna i 16 kap. 4, 4 a och 4 b § i strafflagen (39/1889), där det föreskrivs om tredska mot polis, gränsbevakningsman och tullman. Utskottet har erfarit att det inte finns skäl att avvika från straffbarheten för tredska i fråga om jakt- och fiskeövervakare med beaktande av att jakt- och fiskeöverva-

Betänkande JsUB 9/2024 rd

karnas övervakningsområden är omfattande och perifera. Det är svårt att övervaka områdesanvändningen, särskilt med tanke på att jakt- och fiskeövervakarna är så få. Därför kan lämnande av falska uppgifter avsevärt försvåra jakt- och fiskeövervakarens verksamhet till exempel genom att styra övervakningen till fel område samtidigt som lagstridig verksamhet bedrivs på annat håll. Falsk angivelse i störningssyfte kan också uppfylla rekvisitet för tredska. Utskottet anser att den utredning som utskottet fått om 19 a § 4 punkten är tillräcklig.

Utskottet fäster vikt vid grundlagsutskottets kritik mot 19 a § 1 punkten. Enligt bestämmelsen ska det vara straffbart att underlåta att lyda en befallning eller ett förbud som en jakt- och fiskeövervakare inom ramen för sina befogenheter har meddelat för utförandet av sitt uppdrag. Bestämmelsen hänför sig till 4 a § i förslaget till lag om jakt- och fiskeövervakning, som gäller jakt- och fiskeövervakarens rätt att ge befallningar. Utskottet föreslår nedan att paragrafen preciseras. Utskottet anser i likhet med grundlagsutskottet att det också i 19 a § 1 punkten behöver preciseras vilka befogenheter kriminaliseringen av underlåtenhet att iaktta befallningar gäller.

Gransknings- och inspektionsrätt

Grundlagsutskottet går i sitt utlåtande in på de nya gransknings- och inspektionsrättigheter som föreslås i jaktlagen och lagen om fiske. Den föreslagna regleringen gör det möjligt att ingripa i den personliga integriteten som är tryggad för var och en enligt 7 § 1 mom. i grundlagen. Denna grundläggande rättighet får inte kränkas godtyckligt eller utan laglig grund. Grundlagsutskottet påpekar att den föreslagna gransknings- och inspektionsrätten är snävare än till exempel kroppsvisitation enligt tvångsmedelslagen. Det har betydelse med tanke på regleringens proportionalitet. Den granskning och inspektion som föreslås i propositionen kan inte utföras för att undersöka vad den visiterade bär i sina kläder eller annars har på sig. Med tanke på kravet på regleringens proportionalitet och kravet på noggrannhet och exakthet, är det dock enligt grundlagsutskottet problematiskt att utövandet av gransknings- och inspektionsrätten är allmänt bunden till en misstanke om brott mot bestämmelser eller föreskrifter om jakt eller fiske, i synnerhet som beviskravet inte är ställt särskilt högt. En lag som begränsar den personliga integriteten ska vara exakt och noggrant avgränsad samt även i övrigt uppfylla de allmänna förutsättningarna för inskränkning av de grundläggande fri- och rättigheterna, såsom kravet på begränsningarnas acceptabilitet och proportionalitet.

Grundlagsutskottet anser att det är nödvändigt att precisera bestämmelserna om gransknings- och inspektionsrätten i fråga om vilka bestämmelser eller föreskrifter om jakt eller fiske som en misstanke om brott ska gälla för att den ska berättiga till utövande av en befogenhet enligt gransknings- och inspektionsrätten. Utan dessa ändringar kan lagförslaget enligt grundlagsutskottet inte behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Bestämmelserna kan preciseras till exempel med hänvisningar till bestämmelser som begränsar eller förbjuder fiske eller jakt. Utskottet lägger nedan fram sitt förslag till ändring av bestämmelserna i jaktlagen och lagen om fiske.

Övrigt

I samband med behandlingen av propositionen aktualiserades frågan om huruvida behörigheten för jakt- och fiskeövervakare som är anställda vid Forststyrelsen bör utsträckas till privata land- och vattenområden. Propositionen innehåller inget förslag om att utvidga jakt- och fiskeöverva-

Betänkande JsUB 9/2024 rd

karnas geografiska behörighet till privatägda områden. Det är jakt- och fiskeövervakarnas viktigaste uppgift att övervaka användningen av statens land- och vattenområden. En utvidgning av verksamhetsområdet till att omfatta hela landet innebär ett behov att se över organiseringen av hela funktionen och ett betydande behov av tilläggsresurser med beaktande av att jakt- och fiskeövervakarna är så få. Redan nu tillåter 11 § i lagen om jakt- och fiskeövervakning att jakt- och fiskeövervakare vidtar åtgärder på en fastighet som ägs av någon annan, om följderna av brott mot de bestämmelser som omfattas av jakt- och fiskeövervakningen framträder på statens mark- eller vattenområde som förvaltas av Forststyrelsen.

Dessutom noterar utskottet att tillsynen över efterlevnaden av jakt- och fiskerilagstiftningen är heltäckande ordnad på riksnivå. Fiskeövervakningen sköts i huvudsak av de fiskeövervakare som avses i 99 § 1 mom. 5 punkten i lagen om fiske och som utbildas av Centralförbundet för Fiskerihushållning och dess medlemsorganisationer. De fiskeövervakare som godkänts av närings-, trafik- och miljöcentralerna övervakar iakttagandet av lagen om fiske samt de bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den på motsvarande sätt som de egentliga tillsynsmyndigheterna. På privata markområden ankommer tillsynen över jakten på markområdets ägare och jakträttshavaren. Jaktvårdsföreningarna sköter dessutom jaktövervakningen inom sina verksamhetsområden. I jaktföreningarnas verksamhet iakttas egenkontroll. Jakten övervakas också av polisen, Gränsbevakningsväsendet och tullmyndigheterna inom deras ansvarsområde. Utskottet betonar jaktvårdsföreningarnas och jaktföreningarnas framträdande roll vid tillsynen över att jaktlagstiftningen följs och vid främjandet av god jaktsed bland annat genom utbildning och egenkontroll.

Utskottet anser att det är ytterst viktigt att förebygga och utreda jaktbrott och betonar att lagar och föreskrifter ska iakttas vid jakten. Största delen av jägarna iakttar samvetsgrant lagstiftning och andra faktorer som begränsar fångsten, såsom tillståndsvillkoren. Enligt ett yttrande till utskottet betalades jaktvårdsavgiften 2022 av cirka 306 000 jägare, varav 195 000 jagade. Jakt på småvilt bedrevs av 160 000 jägare och antalet aktiva jaktdagar i den typen av jakt uppgick till nästan 2,5 miljoner. Omkring 116 000 jägare deltog i jakt på hjortdjur. Jakten på hjortdjur uppgick till drygt 1,7 miljoner jaktdagar. Fallen av överträdelser av jakt- eller skjutvapenlagstiftningen har dock varit få i förhållande till antalet jägare och antalet jakter. Enligt utskottets uppfattning är det viktigt att effektivisera utredningen av jaktbrott och jaktförseelser, samtidigt som man beaktar omfattningen av olovlig jakt eller annan tjuvjakt som företeelse. Behovet av att effektivisera tillsynen enligt propositionen beror inte på att fullt laglig jakt som iakttar god jaktsed eller likaså lagligt fiske skulle vara ett problem eller marginellt fenomen. Tvärtom är det fråga om att man vid sidan av mindre överträdelser genom jakt- och fiskeövervakning ska kunna ingripa i allvarlig kriminalitet som inte på något sätt kan jämföras med normal jakt eller normalt fiske.

DETALJMOTIVERING

1. Lagen om ändring av lagen om Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakning

4 a §. Jakt- och fiskeövervakares rätt att ge befallningar. Jord- och skogsbruksutskottet föreslår att straffbestämmelsen och rätten att ge befallningar preciseras utifrån grundlagsutskottets utlåtande. Efter preciseringen nämner bestämmelsen uttryckligen de viktigaste lagar enligt vilka

Betänkande JsUB 9/2024 rd

jakt- och fiskeövervakaren vid utövandet av den föreskrivna behörigheten har rätt att ge befallningar och utfärda förbud. Hit hör lagen om jakt- och fiskeövervakning, jaktlagen och lagen om fiske. I bestämmelsen hänvisas det dessutom till annan lagstiftning där det föreskrivs om jakt- och fiskeövervakarens befogenheter. I och med den föreslagna ändringen motsvarar bestämmelserna om jakt- och fiskeövervakarens befallningsrätt till sin exakthet 41 § i tullagen, som stiftats med grundlagsutskottets medverkan (GrUU 10/2016 rd) och som gäller motsvarande rätt för tullmän.

Bestämmelser om jakt- och fiskeövervakarens behörighet finns dessutom också i skjutvapenlagen och naturvårdslagen. Enligt 115 § 1 mom. i skjutvapenlagen övervakar jakt- och fiskeövervakarna efterlevnaden av skjutvapenlagen inom sitt eget ansvarsområde. Enligt 133 § 1 mom. i naturvårdslagen har jakt- och fiskeövervakare rätt att omhänderta jaktredskap, samlingsredskap och andra redskap som använts eller som uppenbarligen är avsedda att användas i strid med de fridlysningsbestämmelser som utfärdats eller meddelats för ett naturskyddsområde. Samma rätt till omhändertagande gäller djur som olovligen fångats eller växter som olovligen tagits i ett naturskyddsområde samt allt annat sådant som inte får tas eller användas i ett naturskyddsområde.

9§. Omhändertagande. I 3 mom. föreslås en teknisk ändring som beror på att jaktlagen och lagen om fiske nämns första gången redan i 4 a §.

19 a §. Tredska mot jakt- och fiskeövervakare. Utskottet föreslår att 19 a § 1 punkten preciseras med anledning av grundlagsutskottets utlåtande. Bestämmelsen får en hänvisning till 4 a §, där det i den form som föreslås ovan preciseras så att det framgår vilken lagstiftning utövandet av befogenheterna ska grunda sig på beträffande straffbarheten för underlåtenhet att iaktta en befallning eller ett förbud.

2. Lagen om ändring av 89 § i jaktlagen

89§. Tillsynsmyndigheternas gransknings- och inspektionsrätt. Grundlagsutskottet anser i sitt utlåtande att det är nödvändigt att precisera bestämmelserna om gransknings- och inspektionsrätten så att det noggrannare framgår vilka bestämmelser eller föreskrifter om jakt eller fiske som en misstanke om brott ska gälla för att den ska berättiga till utövande av en befogenhet enligt gransknings- och inspektionsrätten. En lag som begränsar den personliga integriteten ska vara exakt och noggrant avgränsad samt även i övrigt uppfylla de allmänna förutsättningarna för inskränkning av de grundläggande fri- och rättigheterna, såsom kravet på begränsningarnas acceptabilitet och proportionalitet.

Utskottet föreslår att det preciseras att byte och fångstredskap som finns i en persons medhavda saker får granskas, om det finns skäl att misstänka att personen har gjort sig skyldig till ett brott som avses i 28 kap. 10 § eller 48 a kap. 1, 1 a, 4 eller 4 a § i strafflagen. Strafflagens 28 kap. 10 § föreskriver om straffbarhet för olovlig fångst. Gransknings- och inspektionsrätten behöver utsträckas till situationer där det finns skäl att misstänka olovlig fångst i anslutning till tillsynen över att tillståndsvillkoren för jakt och fiske på statsägd mark iakttas. De nämnda paragraferna i 48 a kap. i strafflagen gäller jaktbrott och döljande av olagligt byte. Det är fråga om tillsyn över att jaktlagstiftningen följs. När det gäller de ovannämnda gärningarna anser utskottet att rätten att granska byte och fångstredskap som finns i en persons medhavda saker är effektiv och samtidigt står i proportion till hur allvarlig gärningen är. Dessutom anser utskottet att gransknings- och in-

Betänkande JsUB 9/2024 rd

spektionsrätten utöver grundformen av jaktbrott enligt 48 a kap. i strafflagen (1 §) och döljande av olagligt byte (4 §) ska omfatta situationer där det finns skäl att misstänka grovt jaktbrott (1 a §) eller grovt döljande av byte (4 a §).

Utskottet föreslår också en teknisk precisering i paragrafens sista mening så att det i bestämmelsen för tydlighetens skull utöver strafflagens 48 a kap. 1 och 4 § om jaktbrott och döljande av olagligt byte också nämns strafflagens 48 a kap. 1 a § om grovt jaktbrott samt strafflagens 48 a kap. 4 a § om grovt döljande av olagligt byte.

3. Lagen om ändring av 99 och 108 § i lagen om fiske

108§. Tillsynsmyndigheternas och fiskeövervakarnas gransknings- och inspektionsrätt.

Utvidgningen av rätten att granska medhavda saker effektiviserar möjligheterna att i större utsträckning ingripa i tjuvfiske och anknytande problem. Vid fiskebrott och fiskeförseelser är bevisfrågorna krävande, så det behövs nya metoder för att hitta dolda fångster. Rätten att granska fångst eller fångstredskap i en persons medhavda saker effektiviserar skyddet mot olaglig fångst av hotad fisk och fisk på tillbakagång. Bestämmelsen behövs således. Utskottet föreslår att rätten att granska byte och fångstredskap som finns i en persons medhavda saker preciseras på motsvarande grunder och delvis på motsvarande sätt som i fråga om 89 § i lagförslag 2.

Utskottet föreslår att rätten att granska fångst eller fångstredskap i medhavda saker för det första utsträcks till situationer där det finns skäl att misstänka olovlig fångst (28 kap. 10 § i strafflagen), fiskebrott (48 a kap. 2 § i strafflagen) eller döljande av olagligt byte (48 a kap. 4 § i strafflagen). Dessutom föreslås det att rätten att granska fångst eller fångstredskap i medhavda saker utsträcks till de situationer där förverkandepåföljd tillämpas enligt 119 § 1 mom. i lagen om fiske. Enligt den kan förverkandepåföljd påföras för fiskebrott eller vissa andra fiskeförseelser än brott mot ett fiskeförbud eller en fiskebegränsning, om fångsten är en lax, en insjölox, en ål, ett nejlonöga, en öring, en harr, en röding, en flodkräfta eller en sik i en älv eller bäck som mynnar ut i havet. Preciseringsen innebär med andra ord att gransknings- och inspektionsrätten omfattar vissa situationer där tröskeln "skäl att misstänka" överskrids, gärningen endast är straffbar som fiskeförseelse och förverkandepåföljd kan påföras med anledning av den. Syftet med bestämmelserna om förverkandepåföljd har varit att minska tjuvfisket, stärka skyddet och återhämtningen av hotade fiskarter och fiskarter på tillbakagång samt effektivisera påföljdssystemet vid överträdelse av bestämmelserna om fiske. Utskottet anser att rätten att inspektera fångst eller fångstredskap lämpligen bör utsträckas till dessa situationer.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Jord- och skogsbruksutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 1—3 i proposition RP 34/2024 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av lagen om Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakning

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakning (1157/2005) 2 § 3 mom. samt 6, 9 och 12 §, av dem 9 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 835/2011 och 24/2023, samt
fogas till lagen en ny 4 a §, till 13 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 835/2011, ett nytt 3 mom. och till lagen en ny 19 a § som följer:

2 §

Jakt- och fiskeövervakningen

Med avvikelse från 1 mom. omfattar jakt- och fiskeövervakningen inte tillsyn över efterlevnaden av Europeiska unionens lagstiftning om den gemensamma fiskeripolitiken för kommersiellt fiske eller av den nationella lagstiftning som genomför den.

4 a §

Jakt- och fiskeövervakares rätt att ge befallningar

En jakt- och fiskeövervakare som enligt denna ~~eller någon annan~~ lag, jaktlagen (615/1993), lagen om fiske (379/2015) eller någon annan lag utövar sina befogenheter har rätt att för att genomföra jakt- och fiskeövervakningsuppdraget i enskilda fall ge befallningar och utfärda förbud som är förpliktande för var och en.

6 §

Utredande av identitet samt rätt att gripa

Vid fullgörandet av ett enskilt jakt- och fiskeövervakningsuppdrag har en jakt- och fiskeövervakare rätt att stoppa en person och ett fordon och att få veta personens eller förarens och passagerarnas namn, personbeteckning, eller om sådan saknas, födelsedatum och nationalitet samt var de kan anträffas. Ett fordon ska stannas på tecken av en jakt- och fiskeövervakare. En jakt- och fiskeövervakare har rätt att gripa en person som vägrar lämna uppgifter som behövs för utredan-

Betänkande JsUB 9/2024 rd

det av identiteten eller som lämnar sannolikt falska uppgifter. En person får också gripas när det är nödvändigt för att hindra att ett grovt brott mot bestämmelserna om jakt- och fiskeövervakning fortsätter och gripandet är ett tvångsmedel som står i proportion till gärningen.

Den som har gripits ska frigges så snart behövliga uppgifter erhållits eller när det inte längre finns någon risk för brott mot bestämmelserna. Personen i fråga ska dock frigges senast sex timmar efter gripandet eller överlämnas till polisen utan ogrundat dröjsmål.

9 §

Omhändertagande

En jakt- och fiskeövervakare har rätt att vid en säkerhetsvisitation som avses i 7 § vid behov frånta den som visiteras skjutvapen och skjutförnödenheter samt andra farliga föremål och ämnen. Egendomen ska återlämnas till innehavaren efter visitationen, om inte han eller hon med hänsyn till sitt berusnings- eller sinness tillstånd eller andra omständigheter med fog kan misstänkas orsaka överhängande fara för människor eller betydande skada för naturen och om det inte enligt lag finns något annat hinder för återlämnandet.

Egendom som avses i 1 mom. och som inte kan återlämnas till innehavaren ska utan ogrundat dröjsmål, dock senast inom sju dygn från fråntagandet, överlämnas till polisen för åtgärder enligt polislagen (872/2011) eller, i fråga om skjutvapen och skjutförnödenheter, enligt skjutvapenlagen.

En jakt- och fiskeövervakare har i enlighet med lagen om fiske ~~(379/2015)~~ rätt att ta hand om de fångstredskap och fiskeredskap som använts vid fiske och fångsten, om fiske har bedrivits olovligen eller i strid med bestämmelser eller föreskrifter. En jakt- och fiskeövervakare har i enlighet med jaktlagen ~~(615/1993)~~ rätt att ta i förvar eller göra funktionsodugligt ett fångstredskap som använts för jakt som bedrivits olovligen eller i strid med bestämmelser eller föreskrifter. Jakt- och fiskeövervakaren har dessutom rätt att ta hand om vilt som jagats olovligen eller i strid med bestämmelser eller föreskrifter och som enligt jaktlagen ska dömas förverkat till staten.

En jakt- och fiskeövervakare har rätt att i enlighet med 133 § i naturvårdslagen (9/2023) ta hand om föremålet för eller hjälpmedlet vid ett naturskyddsbrott enligt 48 kap. 5 § i strafflagen, ett grovt naturskyddsbrott enligt 5 a § i den lagen eller en naturskyddsförseelse enligt 131 § i naturvårdslagen. Jakt- och fiskeövervakaren har dessutom rätt att ta hand om ett sådant föremål för ett brott som enligt naturvårdslagen ska dömas förverkat till staten. Ett omhändertaget föremål för ett brott, med undantag för bytet, och hjälpmedlet vid brottet ska överlämnas till polisen utan ogrundat dröjsmål, dock senast sju dygn från omhändertagandet.

En jakt- och fiskeövervakare får i samband med gripandet av en brottsmisstänkt omhänderta ett föremål för beslag i enlighet med 7 kap. i tvångsmedelslagen (806/2011) eller för genomsökning av utrustning i enlighet med 8 kap. i den lagen, om saken inte tål uppskov. En anhållningsberättigad tjänsteman som avses i 2 kap. 9 § i den lagen ska utan dröjsmål underrättas om omhändertagandet, och denne ska utan obefogat dröjsmål besluta om föremålet ska återlämnas eller överlämnas till förundersökningsmyndigheten. Jakt- och fiskeövervakaren får utan underrättelse omedelbart återlämna föremålet som omhändertagits, om det har framgått att det uppenbarligen inte finns några förutsättningar för beslag eller genomsökning av utrustning.

Betänkande JsUB 9/2024 rd

12 §

Fasttagande och avlivande av djur

På jakt- och fiskeövervakares rätt att ta fast och vid behov avliva ett djur tillämpas vad som i lagen om djurvälstånd (693/2023), naturvårdslagen och jaktlagen föreskrivs om rätten att ta fast och avliva djur.

För avlivandet av ett djur i enlighet med 1 mom. har jakt- och fiskeövervakaren rätt att bära ett skjutvapen som lämpar sig för uppgiften.

13 §

Förundersökning

Jakt- och fiskeövervakaren har rätt att förbjuda tillträde till ett bestämt område, förbjuda tillträde i närheten av ett visst utredningsobjekt, förbjuda att ett föremål flyttas eller utfärda förbud mot att vidta någon annan motsvarande åtgärd, om det behövs för att trygga förundersökningen. En anhållningsberättigad tjänsteman som avses i 2 kap. 9 § i tvångsmedelslagen ska utan dröjsmål underrättas om förbudet, och denne ska utan obefogat dröjsmål besluta om förbudet ska fortsätta eller upphöra. I övrigt ska bestämmelserna i 9 kap. 1 § 2 mom. i den lagen om avspärning av utredningsplatser och utredningsobjekt iakttas.

19 a §

Tredska mot jakt- och fiskeövervakare

Den som uppsåtligt

- 1) underlåter att lyda en **sådan** befallning eller ett **sådant** förbud **enligt 4 a §** som en jakt- och fiskeövervakare för utförandet av ett uppdrag meddelar inom ramen för sina befogenheter,
 - 2) vägrar lämna en jakt- och fiskeövervakare personuppgifter som avses i 6 § 1 mom.,
 - 3) underlåter att följa ett tydligt tecken som en jakt- och fiskeövervakare ger enligt 6 § 1 mom. för att stoppa ett fordon, eller
 - 4) utan anledning tillkallar en jakt- och fiskeövervakare eller försvårar jakt- och fiskeövervakarens verksamhet genom att lämna falska uppgifter,
- ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för *tredska mot jakt- och fiskeövervakare* dömas till böter.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av 89 § i jaktlagen

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till jaktlagen (615/1993) en ny 89 §, i stället för den 89 § som upphävts genom lag 159/
2011, som följer:

89 §

Tillsynsmyndigheternas gransknings- och inspektionsrätt

Om det finns skäl att misstänka att en person har gjort sig skyldig till ett brott som avses i 28 kap. 10 § eller 48 a kap. 1, 1 a, 4 eller 4 a § i strafflagen har de myndigheter som avses i 88 § rätt att granska att byte och fångstredskap som finns i en persons medhavda saker överensstämmer med gällande bestämmelser och föreskrifter. De myndigheter som avses i 88 § har också rätt att inspektera transport- och lagerutrymmen där byte förvaras. Inspektionen får dock inte utsträckas till utrymmen som används för boende av permanent natur, om inte detta är nödvändigt för att utreda de omständigheter som inspektionen gäller och det finns grundad anledning att misstänka att någon gjort sig skyldig till ett brott som avses i 48 a kap. 1, 1 a, 4 eller 4 a § i strafflagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 99 och 108 § i lagen om fiske

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om fiske (379/2015) 99 § 1 mom. 4 punkten och 108 § 1 mom. som följer:

Betänkande JsUB 9/2024 rd

99 §

Tillsynsmyndigheter och fiskeövervakare

Tillsynen över efterlevnaden av denna lag utövas av

4) Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakare och de tjänstemän vid Forststyrelsen som har i uppdrag att sköta fiskeriärenden,

108 §

Tillsynsmyndigheternas och fiskeövervakarnas gransknings- och inspektionsrätt

De myndigheter som avses i 99 § har rätt att granska att fiskeredskap, fångstredskap och fångst som befinner sig i vattnet eller i ett färdmedel som används för fiske eller på stranden överensstämmer med gällande bestämmelser och föreskrifter. Om det finns skäl att misstänka att en person har gjort sig skyldig till ett brott som avses i 28 kap. 10 § eller 48 a kap. 2 eller 4 § i strafflagen (39/1889) eller till en gärning som avses i 119 § 1 mom. i denna lag under de förutsättningar som nämns där, har de myndigheter som avses i 99 § rätt att också granska att fiskeredskap, fångstredskap och fångst som finns i en persons medhavda saker överensstämmer med gällande bestämmelser och föreskrifter. Dessutom har de myndigheter som avses i 99 § rätt att inspektera transport- och lagerutrymmen där fisk eller kräftor förvaras. Inspektionen får dock inte utsträckas till utrymmen som används för boende av permanent natur, om inte detta är nödvändigt för att utreda de omständigheter som inspektionen gäller och det finns grundad anledning att misstänka att någon gjort sig skyldig till ett brott som avses i 48 a kap. 2 eller 4 § i strafflagen ~~(39/1889)~~.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Betänkande JsUB 9/2024 rd

Helsingfors 25.10.2024

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Jenna Simula saf
medlem Markku Eestilä saml
medlem Ritva Elomaa saf
medlem Veronika Honkasalo vänst
medlem Janne Jukkola saml
medlem Antti Kangas saf
medlem Teemu Kinnari saml
medlem Milla Lahdenperä saml
medlem Helena Marttila sd
medlem Anders Norrback sv
medlem Piritta Rantanen sd
medlem Timo Suhonen sd
medlem Eerikki Viljanen cent
medlem Peter Östman kd.

Sekreterare var

utskottsråd Susanna Paakkola.

Betänkande JsUB 9/2024 rd

Reservation

Reservation

Motivering

Det är inte ändamålsenligt att begränsa jakt- och fiskeövervakningen till områden som ägs av staten med tanke på utredning av och ingripande i naturresursbrottslighet. Mer än hälften av Finlands skogar är privatägda. Förekomsten av tjuvjakt och annan olaglig jakt förklaras i huvudsak av att det är svårt att övervaka områdena och att risken för att åka fast är liten. Om tillsynsmyndigheterna inte ens i sina enskilda uppgifter har rätt att bedriva verksamhet på privata områden, hotar detta att göra privata land- och vattenområden till fristäder för olaglig jakt och olagligt fiske. I och med utvidgningen av befogenheterna bör resurserna för jakt- och fiskeövervakning och antalet tillsynsmyndigheter ökas betydligt.

Utvidgningen av jakt- och fiskeövervakarnas geografiska behörighet hade tagits in i statsrådets ursprungliga utkast till proposition som var på remiss, men tillägget ströks i den slutliga propositionen. Det här är en kritisk försämring. Enligt utredning till utskottet skulle det vara en relativt enkel lagändring att utvidga jakt- och fiskeövervakarnas behörighet till privatägda områden. Lagen kunde revideras i fråga om syfte och anmälningsskyldighet när det gäller vad jakt- och fiskeövervakarna gör och var de rör sig.

Enligt uppgifter till utskottet beviljades polisutbildade jakt- och fiskeövervakare före 2005 års lag om jakt- och fiskeövervakning särskilda polisbefogenheter som var i kraft på varje polisinrättnings område oberoende av vem som ägde mark- eller vattenområdet. Den lag om jakt- och fiskeövervakning som trädde i kraft 2005 inskränkte denna behörighet avsevärt. En utvidgning av de geografiska befogenheterna bör således inte vara omöjlig att genomföra. Såväl Polisstyrelsen som Forststyrelsen anser att behörigheten är för snävt avgränsad med tanke på utredningen av naturresursbrottslighet.

Förslag

Jag föreslår

att riksdagen godkänner ett uttalande. (Reservationens förslag till uttalande)

Reservationens förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att statsrådet bereder de ändringar i lagen om Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakning som behövs för att jakt- och fiskeövervakarnas geografiska behörighet ska utvidgas till att gälla också privatägda områden.

Helsingfors 25.10.2024

Veronika Honkasalo vänst